

0:43

Geç Orta Çağ şehrinde bir cinayet işlenir ya da başka suçlar meydana gelirse ne olur?

Başlık: Surlar, Çesmeler, Darağaçları (Titel: Mauern, Brunnen, Galgenstricke)

0:58

Eğer suçlu yakalanabilirse, "mübaşir" adı verilen polisler tarafından öncelikle gözaltına alınıp zindana atılıyor.

1:09

Daha sonra olay şehir mahkemesine intikal ediyor. Mahkeme heyeti, belediye meclis üyelerinden oluşuyor. Mahkemenin başkanlığını ise belediye başkanı üstleniyor. Mahkeme kararı "jüri" adı verilen halk temsilcilerinin de katılımıyla alınıyor. Dava, bir hakim tarafından yönetiliyor.

1:29

Duruşma protokolü bir mahkeme kâtibi tarafından kayda geçiriliyor. Mahkeme, bir karara varabilmek ve uygun cezayı tayin edebilmek için, suçlunun ifadelerini bir kez daha kamuya açık bir şekilde okutturuyor.

1:43

Orta Çağ'daki cezalar daha ziyade bedensel cezalardır. Suçlu, kafa ve ellerinden teşhir direğine bağlanmak suretiyle teşhir ediliyor.

1:55

Katillere tekerlek işkencesi uygulanıyor. Bu sırada tüm kemikleri birer birer kırılıyor. Ceset daha sonra tekerleğe bağlanıp teşhir ediliyor.

2:06

Bir diğer bedensel ceza: Makara. Suçlu, ayaklarına ağırlıklar bağlanarak önce yukarı çekilir ve sonra hızla aşağı bırakılır. Bu sırada tüm eklemler, yerlerinden çıkar.

2:17

Ölüm cezası hukuka uygundur. Halka açık bir şekilde infaz edilerek, benzer suçların işlenmemesi sağlanır.

2:23

Burada iki zinakâra kazık çakılıyor.

2:27

Ve burada da iki kalpazan yağ kazanında haşlanıyor.

2:33

Çocuklarını terkeden kadınlar, Tanrı'ya küfredenler ve hırsızlar ise suda boğuluyor.

2:43

İsrarla hırsızlığa devam edenler ve başka âdî suç işleyenler darağacına asılıyor ya da halka açık bir şekilde başları vuruluyor.

2:55

Bazen de fail, sadece çektiği korkuyla paçayı yırtıyor. Burada mağdurla tokalaşıp anlaşıyor.

3:08

Basel Belediye Binası. Belediye meclisi burada toplanırdı. Meclis sadece mahkeme işlevini görmez, aynı zamanda kamu hayatını ilgilendiren her türlü meselerden de sorumluydu. Meclis üyeliği, fahrî bir görevdi. Bu, sadece zengin tüccar ailelerine mensup kişiler ve saygın zanaatkârların yapabileceği bir işti.

3:30

Kadınların belediye meclisinde görev yapmasına ise izin verilmiyordu.

3:40

Belediye meclisindeki temsilciler halk tarafından seçilmeyip, meclis üyeleri kendi kendilerini tayin ediyordu. Meclis başkanlığına ise belediye başkanını seçiyorlardı.

3:52

Belediye Meclisi, şehir hukukunu da tesbit ediyordu. Burada vatandaşların hak ve görevleri bağlayıcı bir şekilde yerliyordu.

4:01

Meclis, tüm kararlarında Hristiyanlık tarihini esas alıyordu. Bu nedenle meclis salonunun tavanında bir Meryem Ana tasviri de bulunuyor.

4:15

Şehir hukukunun yanısıra çok sayıda münferit talimatnâme de mevcuttu. Pazar talimatnamesinden dilenci talimatnâmesine kadar. 14'üncü Yüzyıl'dan buyana, belediye meclisinin talimatnâmeleri bir şehir kâtibi tarafından kağıda dökülüyor ve ardından yazı odasında elle çoğaltılıyor. Şehir kâtibi, ana meslek olarak memurluk yapan birinci kişidir. Çoğaltılan her nüshayı titiz bir şekilde inceler.

4:39

En önemli düzenleme vergilerin toplanmasıyla ilgili. Vergiler, şehir idaresinin ana gelir kaynağını oluşturuyor.

4:48

Vergi sistemi, sadakat ve güvene dayanıyor: Yani, vatandaşlar, ne kadar vergi ödeyeceklerini kendileri belirliyor. Tahminen ne kadar servete sahip olduklarına bakıp, şehir idaresine ödeyecekleri vergiyi hesaplıyorlar. Tabi burada sahtekârlık yapanlar da oluyor. Belediye meclisi hassas bir muhasebeyle vergi kaçakçılığını asgari düzeyde tutmaya çalışıyor.

5:10

Ancak vatandaşların çoğunun hemen hemen hiç serveti yok ve bu nedenle vergilerin sadece çok küçük bir bölümünü ödüyorlar. Aslan payını ise az sayıdaki zengin üst tabakaya mensup insanlar ödüyor.

5:26

Vergiler, çok çeşitli madenî paralarla ödeniyor. Vergi tahsildarı, farklı birimlerdeki paraları, bir abaküs yardımıyla tek bir para birimine dönüştürebiliyor.

5:41

Ödenen vergiler yine halkın yararına kullanılıyor. Örneği su ihtiyacının giderilmesinde. Belediye meclisi, çeşme ve su boru hattı yapımı için yatırım yapıyor.

5:52

Su boru hatları genelde, uzunluklarına göre oyulmuş ağaç gövdelerinden oluşuyor. Bu tahta borular yaklaşık 20 yıl dayanabiliyor. Bu sürenin sonunda çürüme ve kırılmalar başladığından yenilenmeleri gerekiyor. Bu nedenle boru hattı sisteminin ayrıntıları, tüm bağlantı noktaları ve çeşmeleriyle birlikte "çeşme planı" denilen belgeye çiziliyor. Bu, Basel şehrinin çeşme planı; belgenin uzunluğu, tümüyle açıldığında yedi metreyi geçiyor. Bu planı, şehrin bir memuru olan çeşmecibaşı hazırladı. Boru hatlarının çatlak ya tıkalı olmamasına dikkat ediyor.

6:32

Şehrin zengin vatandaşlarının yanı sıra manastırlar da çeşme planına bağlı müstakil su hattına sahip. Bir çeşme yapmak isteyenlerin, meclis tarafından verilecek bir "çeşme hakkına" sahip olmaları gerekiyor. Bu belgede, çeşmeye bağlanacak borunun açıklığının ne kadar olabileceği ve günde akacak su miktarı ayrıntılı şekilde belirtiliyor."

6:55

Hatta Freiburg'daki Münster Katedrali'nin içinde böyle bir özel çeşme mevcuttur.

7:09

Şehir suyu bilhassa çamaşırhane, hamam, taşhane, değirmen ve zanaat atölyeleri gibi ticari işletmeler tarafından da kullanılıyor. Bu konuda belediye meclisinin özel talimatnâmeleri geçerlidir.

7:25

Örneğin, Freiburg'daki "Gewerbekanal" adlı su kanalından su almak isteyenler, öncelikle "Dereciler Topluluğu" adı verilen meslek birliğine üye olmak zorunda. Bu "yapay su kanalından" yararlanan üyeler, bugün bile şehir yönetimine kullanım bedeli ödüyor.

7:43

Belediye meclis üyeleri, "kullanım suyu" için Dreisam Nehri'nden bir kol ayırıp, "Bächle" yani "Derecik" adıyla bilinen yapay bir kanal sistemi oluşturdular. Buradaki su, Orta Çağ'da çamaşır ve bulaşık yıkamanın yanı sıra yangın söndürmek için de kullanılıyordu. "Bächle" sistemi aynı zamanda şehrin kanalizasyonuydu.

8:05

Şehir meclisi, özellikle geceleri buraya atık, pislik ve çöp atılmasına müsaade ediyordu. Böylece bu atıklar şehirden kolay bir şekilde akıp gidiyordu.

8:19

Buna rağmen kanal oluklarında yine de birçok kir ve çöp biriktiğinden su kendiliğinden akıp gidemiyor. Bunun sonucunda ise şehirde hijyenik olmayan koşullar oluşuyor. Kaldırım taşları ise yok denecek kadar az.

8:36

Yağmur yağdığında sokaklar adeta bir bataklığa dönüşüyor. Etrafa çok kötü bir koku yayılıyor.

8:44

Evlerin önünde ve arasında çöp ve hayvan dışkıları bulunuyor.

8:48

İnsan dışkısı ve idrarı da çoğu kez doğrudan sokağa akıyor. "Kenef" olarak da adlandırılan tuvaletler, bu amaçla hemen evlerin duvarında yer alıyor.

9:05

İçerde olan kenefler de var. Dışkılar foseptik çukurunda toplanıyor. Çukur dolduğunda ise kapatılıyor. İçindeki dışkılar ise –tıpkı bugünkü gübre tesislerindeki gibi- humus adı verilen değerli bir toprak türüne dönüşüyor.

9:23

Dışarıya akıtılan insan dışkısı ve idrar ise şehirleri kirletmekle beraber giderek artan bir sayıda haşerat ve sıçanların çoğalmasına neden oluyor. Orta Çağ'daki bu kötü hijyenik koşullar özellikle 1348 ve 1351 yılları arasında insanlar için büyük bir musibete dönüşüyor.

Sıçanlar, veba salgınını insanlara bulaştırır. Büyük bir felaket yaşanır.

9:50

Avrupa halkının yaklaşık üçte biri ölür. 9:58

Vebaya yakalanan insanların vücutları, siyah ve iltihaplı yaralarla kaplanır. Bu nedenle veba "kara ölüm" olarak da adlandırılır. Veba karşısında şehir meclisi üyeleri çaresiz kalır. Kamu düzeni hatta bütün toplumsal yaşam çöküntüye uğrar.

10:31

Bir Orta Çağ şehrinin surlarındaki savunma kuleleri, yetki sınırlarını belirler. Bu kuleler, vatandaşları, dıştan gelen saldırılardan koruma amacını taşır.

10:43

Bir Geç Orta Çağ şehrinde, tüm kapı ve kuleleriyle birlikte şehir surları, vatandaşların kendilerini savunmaya hazır olduklarının dışa karşı açık bir göstergesidir.

10:57

Şehir surlarında nöbet tutmaları için, şehir meclisi para karşılığı nöbetçiler tutuyor. Bunlar, zırh ve silahlarla donatılmış durumdadır. En tepede bekleyen kule nöbetçileri, buradan olup bitenleri en iyi şekilde görüp, düşmanın yaklaşması durumunda hemen herkesi uyarıyorlar.

11:15

Sur kapısı, şehre tek giriş yoludur. Şehir nöbetçileri, burada şehre girmek isteyen herkesi kontrol ediyor. Haydutlar ve hırsızlar böylece uzak tutuluyor. Saldırıya geçen bir düşman ordusuna karşı aynı zamanda sur kapıları kilitlenebiliyor.

11:38

Ancak savaş durumunda sadece şehir nöbetçileri savaşmıyor. Her vatandaş, şehir meclisinin huzurunda, şehri savunacağına dair yemin etti.

11:51

Şehir surlarına dayanan düşmanların geri püskürtülmesi görevi loncalara ait. Her lonca, surun belirli bölümlerini korumakla yükümlü.

12:01

Burada terziler loncası muharebeye gidiyor. Zırh ve mühimmatın yanısıra bu teçizat arabası da "mühimmat binası" diye de adlandırılan- şehrin silah deposunda bulunuyor.

12:13

Vatandaşlar, saldırganları geri püskürtmek için ellerinden geleni yapıyor. Aşağı taşlar atıyor, üzerlerine kaynar su ve zift döküyorlar. Saldırganlarsa, sur yıkıcılar ve mancınıklarla surları yıkmaya çalışıyor.

12:29

Çoğu kez göğüs göğüse çarpışmalar yaşanıyor.

12:36

Saldıran tarafın büyük bir sayısal çoğunluğa sahip olması sık rastlanılan bir durum.

12:47

Fethedilen şehirler tarumar edilmekten kurtulamaz. Evler ve depolar yağma ve talan edilir.

12:59

Şehri ele geçirenler neredeyse hiç tutsak almaz. Şehir halkı öldürülür, kadınlarınsa ırzına geçilir.

13:15

Ganîmet, surların dışına götürülür ve evler ateşe verilir. Bir Orta Çağ şehrinin fethedilmesi, genellikle bağımsızlığının da sona ermesi anlamına gelir.